

Välipalan palauttaminen Limingan kouluihin / Valtuustoaloite

KV 7.9.2026 § 62
553/00.05.01/2026

Teija Aunon valtuustoaloite:

Välipalan palauttaminen Limingan kouluihin

Monilla oppilailla on pitkiä koulupäiviä, eikä pelkkä koululounas aina riitä kattamaan kasvavien lasten ja nuorten energiantarvetta. Koulupäivän jälkeen voi olla vielä harrastuksia tai pitkä koulukuljetus ennen kuin lapsi pääsee syömään. Lisäksi tutkimusten perusteella huolestuttavan moni liminkalainenkin lapsi jättää kouluruaan syömättä kokonaan. Nälkäisenä on vaikea keskittyä opetukseen.

Kävin itse kouluni 1990-luvun laman aikana. Silloinkin kouluissa elettiin tiukkoja aikoja: oppikirjoja jätettiin hankkimatta, opettajia lomautettiin, koulutarvikkeita säännösteltiin ja sijaisia jätettiin palkkaamatta. Kaikista säästöistä huolimatta koululaisille tarjottiin kuitenkin välipalaksi näkkileipää ja voita. Olen tästä tänäkin päivänä kiitollinen.

Limingassa maksuton välipala on lopetettu kokonaan, ja pitkiä koulupäiviä tekeviä oppilaita on kehoitettu ottamaan omat eväät mukaan. Vanhemmille on kerrottu, ettei tämä aiheuta eriarvoisuutta tai kiusaamista. Omasta kokemuksestani voin kuitenkin sanoa, että todellisuus on toisenlainen. Välipalapatukoista on muodostunut oppilaiden keskuudessa eräänlainen kilpavarustelu: jos mukana ei ole "oikeanlaista" patukkaa, siitä voi seurata haukkumista tai jopa fyysistä kiusaamista. Kiusaamisen pelossa osa lapsista lähtee kouluun kokonaan ilman välipalaa.

Yksi "oikeanlainen" välipalapatukka maksaa kaupassa noin euron. Omat lapseni tarvitsevat välipalan neljänä koulupäivänä viikossa, mikä tarkoittaa noin kahdeksan euron kustannuksia viikossa. Toimeentulotuella elävässä perheessäni se vastaa noin 10–15 prosenttia ruokabudjetista. Samalla rahalla valmistaisi joka viikko pari lämmintä ateriala. Kahdeksan euroa on meidän perheessämme siis iso raha. Monessa muussakin liminkalaisessa perheessä talous on tällä hetkellä tiukalla.

Koululaisten PISA-tulokset ovat laskeneet jatkuvasti. 2000-luvun alussa olimme vielä maailman kärkitasolla, mutta suunta on ollut pitkään alaspäin. Myös koululaisten keskittymisvaikeudet ovat lisääntyneet merkittävästi. Rohkenen väittää, että välipalan puute ei ainakaan paranna oppimistuloksia tai keskittymistä.

Ravitsemuksellisesti aiemmin tarjottu näkkileipä välipalana olisi myös paljon parempi vaihtoehto kuin patukat. Kun kahta näkkileipää ja voita verrataan yleiseen suklaiseen välipalapatukkaan, patukassa on noin 16 grammaa enemmän sokeria ja noin kolme kertaa vähemmän kuitua. Lisäksi patukasta kertyy enemmän energiaa, mikä vastaa noin yhden lisäpainokilon verran kaloreita vuodessa oppilasta kohden. Näkkileipä pitää nälkää paremmin ja tukee tasaisempaa vireystilaa. Kun kaikille tarjottaisiin sama välipala, vähenisivät myös eriarvoisuuden kokemukset ja eväisiin liittyvä kilpailu.

Haluan kertoa vielä yhden konkreettisen esimerkin. Eräänä perjantaina yläkouluikäisen poikani opettaja lähetti minulle puoli kolmen aikaan iltapäivällä viestin, että pojalla on huono olo ja päänsärky. Hän tuli kotiin

kesken koulupäivän. Kotona selvisi, ettei hän ollut syönyt koko päivänä juuri mitään: aamupuuro oli jäänyt lautaselle, kouluruoka oli hänen mielestään ollut pahaa ja hän oli juonut vain lasillisen maitoa. Välipalapatukkaa ei ollut mukana, koska loppuviikon budjetista ei ollut enää varaa ostaa niitä. Lapsi ei yksinkertaisesti jaksanut opiskella nälkäisenä. Jos koulussa olisi ollut tarjolla maksuton välipala, tämäkin poissaolo olisi todennäköisesti voitu välttää.

Liminka profiloituu lapsiystävällisenä kuntana. Maksuton koulupäivän aikainen välipala olisi juuri sitä lapsiystävällisyyttä, mitä kunta pystyisi helposti tarjoamaan.

Esitän, että Limingan kunta:

1. selvittää maksuttoman koulupäivän aikaisen välipalan palauttamisen perusopetukseen niille oppilaille, joiden koulupäivä jatkuu klo 14 jälkeen,
2. laatii selvityksen välipalan palauttamisen kustannuksista ja vaikutuksista,
3. tuo selvityksen ja kustannusarvion valtuuston päätettäväksi.

Koululaisen ei pitäisi joutua selviytymään pitkästä koulupäivästä nälkäisenä. Pienelläkin panostuksella voidaan edistää lasten oppimista, hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta.

Limingassa 7.9.2026

Teija Auno

Päätös

Aloite lähetetään kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.